

Vore Provinsbanker.

Af

Bankkasserer, cand. polit. C. G. Staal.

Medens hele vor Pengeomsætning før Krisen i 1857 nærmest var afhængig af Hamburg, forandredes dette Forhold mere og mere, især efter 1864, og København blev det finansielle Centrum for Landet, især efter at Nationalbanken havde faaet den fornødne Supplering ved de tre store private Banker, Privatbanken, Landmandsbanken og Handelsbanken.

Ude i Provinserne gik imidlertid alt i den gamle Gænge. I Slutningen af Halvtredserne var der opstaaet nogle Privatbanker, men endnu hjalp man sig med Sparekasserne og de private Diskontører. De næste tredive Aar bragte imidlertid en total Forandring, og nu har næsten enhver større By et eller flere Bankinstituter, enten lokale, eller Filialer af Københavnsbankerne, medens de private Diskontører ere trængte tilbage til beskednere Positioner.

Skridt for Skridt have de private Provinsbanker tilkæmpet sig deres nuværende ansete Stilling, idet de, især i Begyndelsen, mødtes med megen Mistro fra alle Sider. Der var saaledes en større Provinsbank i Sjælland, der ikke maatte have sit Firma paatrykt paa Konvolutterne, fordi »Købmændene ikke ønskede, at

deres Kunder fik at vide, at de arbejdede med Banken«. I den Grad var der stundom et skævt Syn paa Sagerne, og først i det sidste Decennium kan man sige, at Bankernes Betydning ret er gaaet op for Befolkningen i By og paa Land udenfor Hovedstaden.

Sparekasserne med deres forældede og upraktiske Forretningsmaade vare jo i mange Aar de dominerende, og endnu føler særlig Bondestanden en særlig Betyggelse ved for dens indskudte Penge at faa »en Bow«, selv om der derved faas en mindre Rente og er større Vanskelighed ved at disponere over Kapitalen end i en Bank.

I Begyndelsen var der ikke stor Forskel paa Banker og Sparekasser, idet man ude i Provinserne var aldeles ubekendt med de forskellige Former for Kreditgivning; men efterhaanden er man kommet med, og alle de større Banker staar fuldt paa Højde med Hovedstadsbankerne i de almindelige for deres Forhold passende Pengeanbringelsesmaader.

Provinsbankerne have maattet give deres Læropenge, inden de naaede den nuværende Udvikling; men hvor der har været store Tab at notere, kunne de næsten stedse føres tilbage til den uheldige Indretning med én administrerende Direktør, der da ofte tillige var Kasserer eller Bogholder.

Naar Provinsbankerne gennemgaaende kunne fordele gode Udbytter samtidig med, at der henlægges betydelige Beløb til Reservefonden, har dette sin Grund i, at Aktiekapitalerne i Provinsbankerne forholdsvis ere langt mindre end i de københavnske Banker, og Indlaanskapitalerne til Gengæld langt større og mere stabile. Det er for Provinsbankerne som for Spare-

kasserne særligt Landboerne, der præstere Indskudene med lang Opsigelse, idet Købstadboerne enten have deres Penge anbragte paa Folio, eller købe Obligationer og Aktier for dem; medens denne Form for Kapitalanbringelse endnu ikke er meget almindelig i Bondestanden paa Grund af den dermed forbundne Ulejlighed med Udtrækning samt i de senere Aar Frygten for Konvertering.

For Provinsbankerne med deres ofte ringe Aktiekapital er det ogsaa absolut nødvendigt, at der opsamles et større Reservefond end det, der anses fornødent for de københavnske store Banker, hvor Aktiekapitalen er den største Sum, hvormed der arbejdes, medens Indlaan og Folio sjældent naa Aktiekapitalens Størrelse. I Provinserne ere derimod de indskudte Penge altid Hovedmassen af Bankens Kapital.

Der ankes ofte over, at Provinsbankerne ere for dyre i Sammenligning med de københavnske Banker; men om dette end i tidligere Tider var Tilfældet, da man endnu ikke helt formaaede at holde Aktieselskabet ud fra den private Diskontørs ofte lidt »ormstukne« Forretninger, saa har Konkurrencen paa dette Omraade nu udlignet Forskellen, og Provinsbankerne ere nu gennemgaaende rimelige i deres Rentefordringer og Rente-ydelser.

Man maa vel erindre, at naar Bankerne i København kun give 1—2—3 pCt. for Indlaan, medens Provinsbankerne give fra 2—3—4 pCt., saa maa de til Gengæld være dyrere ved Diskonteringen af Vexler og Udlaan, for at udligne den Difference af c. 1 pCt. i Indlaans-Renten. Ydermere maa det tages i Betragt-

ning, at den af Nationalbanken publicerede Diskonto aldeles ikke kan tænkes at finde Anvendelse paa Pluraliteten af de Vexler, der forlanges omsat i en Provinsbank. Her er det Vexler med større eller mindre Købmænd og Bønder, Bolsmænd, Husmænd eller Gaardmænd, eller med Landboere indbyrdes; Papirer, der ere aldeles uomsættelige i en københavnsk Bank, og som tilmed altid forlanges fornyede med eller uden mindre Afdrag en eller mange Gange. Vexler af den Beskaffenhed bliver i København, naar de overhovedet omsættes, beregnede efter en ganske anden Diskontosats.

Først efterhaanden som Forholdene have udviklet sig mere og mere, er Forskellen mellem Banker og Sparekasser traadt tydeligere frem i Provinserne, og da atter især efter at Nationalbanken for en 14—15 Aar siden sluttede Overenskomst med alle Provinsbanker med en Aktiekapital paa 400,000 Kr. og derover, om gensidigt gratis Samarbejde.

Fra den Tid af og vejledet ved Exemplet have Bankerne anvendt Anvisningssystemet langt mere end tidligere, ligesom det »at have Folio« i Banken nu paa de fleste Steder bliver mere og mere almindeligt. Den taabelige Ide, at det var skadeligt for et Firmas Kredit at have med en Bank at gøre, fortog sig lidt efter lidt, og veg Pladsen for den rigtige Opfattelse, at det var styrkende for Firmaets lokale Kredit, naar det havde Konto i Banken, og dets Anvisninger der honoreredes uden Betænkeligheder.

Af Provinsbanker, ikke Filialer af Hovedstadsbanker, findes der her i Landet f. T. c. 45, og heraf foreligger sidste Aars trykte Aarsberetning fra 35,

medens Resten dels ere lige nyoprettede, som Haslev Bank, dels meget smaa eller uden Offentliggørelse af deres Aarsregnskaber (!), saa man med temmelig Rolighed kan se bort fra disse som værende uden al Betydning.

Se vi først paa Bankernes Beliggenhed, vil det strax være paafaldende, saa Lolland er uheldigt stillet. Hele Øen har kun en, tilmed kun middelstor Bank, i Maribo, medens alle de andre Byer paa Øen savne Banker. Ulykken er, at der i Nakskov er en meget stor Sparekasse, der som en Slags Naadesag indlader sig paa lidt Bankforretning; men naar man ser, at Vexelporteføljen kun er c. 124,000 Kr. i Nakskov, der er en livlig fremadstræbende Handelsby, medens den i den stille Landkøbstad Maribo er c. 355000 Kr., er det indlysende, at den bekvemme Adgang til at rejse Penge, gennem Vexler, kun i ringe Grad er tilstede der.

Den Omstændighed, at den store lollandske Sparekasse har Filialer i de andre Købstæder paa Øen, er antagelig Grund til, at der i ingen af disse er etableret nogen Bank, ligesom et saadant Foretagende ikke er blevet forsøgt i Nakskov.

Falster har slet ingen Banker; men da baade Nationalbanken og Landmandsbanken have betydelige Filialer i Nykøbing paa Falster, er der tilstrækkeligt sørget for Øens Pengevæsen.

Møn har en lille lokal Bank, hvorom der savnes nærmere Oplysning.

Sjælland har næsten Bank i hver By; men Kallundborg, Holbæk, Nykøbing p. S. og Helsingør ere Filialer af Landmandsbanken i København.

De sjællandske Banker arbejde under forholdsvis

vanskelige Forhold, idet alle større Pengefolk søge til de københavnske Banker, der byde dem billigere Laanebetingelser end Provinsbankerne, og ere saa nær ved Haanden, samtidig med, at den altopslugende Hovedstad drager alle større Foretagender til sig, saa at der sjældent bliver nogle ekstraordinære Foretagender for de lokale Banker at profitere ved. Konkurrencen fra Hovedstadsbankernes Side er haard, og mange Folk, baade i By og Land, finde det mere »fint« at have Konto i en københavnsk Bank end i den lokale Bank, ligesom mange heller ikke ønske, at man i Byen gennem Bankens Bøger skal kunne faa et Indblik i Firmaets Omsætning etc.

Naar alligevel de sjællandske Provinsbankers Status gennemgaaende er god, maa Grunden dertil søges i, at de større ere gamle Institutioner, der længst ere rodfæstede, og at de ny hidtil have arbejdet forsigtigt og været forskaanede for uforskyldt Tab, som de, der i sin Tid ramte saa mange Provinsbanker ved P. A. Hansens Fallit i København.

Langeland har sin Bank i Rudkøbing, og paa Fyn grupperer Privatbankerne sig om Odense store Bank, Fyns Diskontokasse, der trods haarde Storme havde bevaret sit gode Navn, og hvis Aktier ere fint Papir paa Børsen. Hverken Assens, Bogense eller Kerteminde have Banker, og Nyborg har, siden dens Bank for en halv Snes Aar siden ynkelig kom af Dage, ikke vovet sig til et nyt Forsøg, til ikke ringe Gæne for den Del af Landet, særligt nu, hvor flere Banelinier komme til at udmunde i Byen.

Mærker man allerede paa Fyn, at Bankerne der tildels have emanciperet sig fra de københavnske

Bankers Indflydelse, er dette i endnu højere Grad Tilfældet i Jylland, selv om baade Handelsbanken, Landmandsbanken og Nationalbanken have Filialer i de større Byer. I den østlige Del af Landet findes de store ældre Banker, der arbejdede omtrent som Bankerne paa Øerne og ere vel situerede, med Undtagelse af Aalborg Bank, der i Halvfjerdserne indlod sig paa formange »Grundinger«, og endnu lider under Følgerne deraf. I de senere Aar er der imidlertid i Vest- og Midtjylland oprettet flere mindre Banker, og om disse gælder det næsten altid, at de savne den fornødne Kapital, for ret at komme i Gang. Medens det paa Øerne næsten altid er vanskeligt at finde Anvendelse for Indlaanskapitalen, hvorfor ofte uforholdsmæssigt store Beløb anbringes i Obligationer, kniber det i Jyllands magre Egne med at skaffe Kapitalen; der er derimod Folk nok, der vil laane, baade under den ene og den anden Form.

Gennemser man Regnskaberne for de forskellige Banker øst og vest for Store Belt, vil man lægge Mærke til en paafaldende Forskel. Alle Banker vest for Store Belt have en ret betydelig Omsætning i Sterling, medens en saadan næsten aldeles ikke findes paa Regnskaberne øst for Beltet. Der gaar al Sterling nemlig til København, hvor der kan gives bedre Kurs end ude i Provinserne; men allerede paa Fyn er Vejen for lang og sen til at Konkurrence med de lokale Banker kan lønne sig for København.

Som Regel kan det siges, at vore Provinsbanker baade ere solide og vel ledede, og at de paa næsten alle Omraader byde Publikum de samme Lettelser som Hovedstadsbankerne. Selvfølgelig kan Provinsbankerne

ligesaa lidt som Hovedstadsbankerne og andre Selskaber undgaa en Katastrofe hist og her, og det kan ogsaa af og til, særligt i de mindre Byer, skorte paa tilstrækkelig kyndige Folk til Revisorer etc.; men der arbejdes med god Vilje paa at komme over disse Vanskeligheder. Provinsbankerne have den Fordel fremfor Hovedstadens Banker, at der er langt ringere Fare for store Tab, idet man yderst sjældent indlader sig i urimelige store Engagements med en enkelt Person; og gaar f. Ex. en Købmand fallit, der har sit Navn paa et større eller mindre Antal Bøndervexler, ville disse næsten altid, naar man blot giver Tid og »lemper sig«, komme ind i Løbet af et Par Aar, hvorimod Fordringer paa Købstadsfolk ere langt mere risikable.

De senere for Landbruget saa magre Aar have næsten helt standset Kapitalsamlingen paa Landet, samtidig med at de mange ny Andelsforetagender, Jærnbaneanlæg etc. har absorberet den nydannede Kapital og mere til. Følgen heraf er, at Bankernes Virkekapital, Indskud, har været næsten stationær, maaske endogsaa tilbagegaaende i de senere Aar, hvad der hindrer en raskere Udvikling af disse Pengeinstituter, der dog i langt højere Grad end de forældede og forbenede Sparekasser ere bestemte til at være Fremtidens Pengesamlingssteder.

Paa omstaaende Liste findes Uddrag af 34 Provinsbankers samt Lollands Spare- og Laanbanks Regnskab. Da Opgørelsen ikke er aldeles ens ved alle Banker, have enkelte Poster været vanskelige at bestemme aldeles nøjagtigt, saaledes ved Reserve- og Delkrederefonden. Naar saaledes en Bank har et

Reservefond f. Ex. paa 100000 Kr., og under Rubriken »Overført til næste Aar« en anden Sum, ere disse to Beløb slaaede sammen og opførte som Reserve- og Delkrederefond. Ligeledes naar der findes Reservefond, Delkrederefond og Overført til næste Aar, ere alle tre Poster slaaede sammen.

De 34 Banker have en fuldt indbetalt Aktiekapital af ialt Kr. 11,826600, og til dette Beløb svarer opsparede Reserver til Beløb lidt over 3 Mill. Kr. ÷ 407800 for Nakskov, altsaa 2,6 Mill. Kr. eller omtrent 20 pCt. af Aktiekapitalen.

Indlaanskapitalen er ialt Kr. 68,323400 ÷ 12,625000 for Nakskov, altsaa ialt 55,698400 Kr. eller næsten det Femdobbelte af Aktiekapitalen.

Indskud paa Folio kan ikke aldeles nøjagtigt opgives, idet den store Bank i Randers, samt de mindre i Grenaa og Roskilde ikke i deres Opgørelser holde Indlaan paa Folio og almindelige Indskud paa længere Tid hver for sig.

Der indestod ved Aarsafslutningerne ialt 5,816920 Kr. paa Folio, der, naar der tages Hensyn til, at Privatbankerne kun ere eneraadende i Smaabyerne, medens de i alle større Byer konkurrere med Filer fra København, der selvfølgelig have mange Folio-Kunder, viser, at man ogsaa i Provinserne indser Nyttens af at undgaa de mange private Kassebeholdninger, der ingen Rente give, medens de, samlede i en Banks Hænder, gøre deres ikke ringe Gavn.

Vexelporteføljen er forholdsvis betydelig, idet den udgør Kr. 23,642900 ÷ 124000 for Nakskov, altsaa Kr. 23,518900, eller henved det Dobbelte af Aktiekapitalen.

Provinsbank

Navn.	Regnskabs- aaret gaar fra	Aktiekapita
		Sparekasse i
		Aktiekapital
Lollands Spare- og Laanebank. Nakskov	$\frac{1}{6}-\frac{31}{5}$ 95	
1. Diskonto- og Laanebanken. Maribo...	$\frac{1}{7}-\frac{30}{6}$ 95	350000
2. Banken for Vordingborg og Omegn. Vordingborg.....	do.	50000
3. Næstved Diskontobank. Næstved.....	$\frac{1}{4}-\frac{31}{3}$ 95	300000
4. Køge Landbobank. Køge.....	$\frac{1}{1}-\frac{31}{12}$ 94	100000
5. Roskilde Bank. Roskilde.....	do.	110000
6. Banken for Ringsted og Omegn. Ringsted	do.	100000
7. Banken for Slagelse og Omegn. Slagelse	$\frac{1}{7}-\frac{30}{6}$ 95	400000
8. Langelands Bank. Rudkøbing.....	do.	150000
9. Fyns Diskontokasse. Odense.....	do.	3,500000
10. Sydfyns Diskontobank. Faaborg.....	$\frac{1}{1}-\frac{31}{12}$ 94	100000
11. Svendborg Bank. Svendborg.....	$\frac{1}{7}-\frac{30}{6}$ 95	400000
12. Diskonto Institut. Middelfart.....	do.	400000
13. Kolding Laane- og Diskontokasse. Kolding.....	do.	400000
14. Ribe Diskontobank. Ribe.....	do.	200000
15. Sydjydsk Landmandsbank. Ribe.....	$\frac{1}{1}-\frac{31}{12}$ 94	200000
16. Varde Bank. Varde.....	do.	150000
17. Ringkøbing Bank. Ringkøbing.....	$\frac{1}{7}-\frac{30}{6}$ 95	100000
18. Holstebro Bank. Holstebro.....	$\frac{1}{1}-\frac{31}{12}$ 94	72000
19. Lemvig Bank. Lemvig.....	$\frac{1}{7}-\frac{30}{6}$ 95	100000
20. Morsø Bank. Nykøbing p. M.....	$\frac{1}{1}-\frac{31}{12}$ 94	180000
21. Thisted Bank. Thisted.....	$\frac{1}{7}-\frac{30}{6}$ 95	300000
22. Skive Bank. Skive.....	$\frac{1}{1}-\frac{31}{12}$ 94	225000
23. Banken for Løgstør og Omegn. Løgstør	do.	50000
24. Frederikshavn Bank. Frederikshavn...	do.	100000
25. Laane-, Spare- og Diskontobanken. Hjørring.....	$\frac{1}{7}-\frac{30}{6}$ 95	400000
26. Diskonto-, Laane- og Sparebanken. Aalborg.....	do.	500000
27. Banken for Hobro og Omegn. Hobro.	$\frac{1}{1}-\frac{31}{12}$ 94	60000
28. Randers Diskonto- og Laanebank. Randers	$\frac{1}{7}-\frac{30}{6}$ 95	500000
29. Spare-, Laane- og Diskointitutet i Grenaa.....	$\frac{1}{4}-\frac{31}{3}$ 95	44000
30. Aarhus Privatbank. Aarhus.....	$\frac{1}{1}-\frac{31}{12}$ 94	1,500000
31. Banken for Skanderborg og Omegn. Skanderborg.....	$\frac{1}{4}-\frac{31}{3}$ 95	70000
32. Silkeborg Bank. Silkeborg.....	do.	100000
33. Herning Hede- og Diskontobank. Herning	$\frac{1}{1}-\frac{31}{12}$ 94	115600
34. Vejle Bank. Vejle.....	$\frac{1}{7}-\frac{30}{6}$ 95	500000
		11,826600

Desuden findes: Møns Diskontobank, Haslev Bank, Diskonto- og Laanebank i Køge, Industri- og Sparebank i Næstved, Landbo-

Udbyttet er meget varierende, fra slet intet til $12\frac{1}{4}$ pCt. Der er dog kun én Bank, Morsø Bank, der intet Udbytte har givet, medens tre, Kolding, Aalborg og Frederikshavn, nøjes med 2 pCt., idet begge de første Instituter lide under Følgerne af store Tab, medens den ny Bank i Frederikshavn først vil af med Etableringskontoen, forinden et større Udbytte fordeles. To give 4 pCt. og $4\frac{1}{4}$ pCt., tre mellem 5 og 6 pCt., fem mellem 6 og 7 pCt., fem mellem 7 og 8 pCt., ni mellem 8 og 9 pCt, en giver 9 pCt, tre fordele 10 pCt. og to endelig 12 og $12\frac{1}{4}$ pCt.

9 Banker med Kr. 1,925600 give saaledes kun et Udbytte af under 6 pCt., medens alle de andre 25 præstere Udbytter varierende mellem 6 og $12\frac{1}{4}$ pCt.

Spørger man nu om Kursen paa disse mange Bankaktier, ja, saa er den meget vanskelig at opgive, da med Undtagelse af Fyns Diskontokasse og Aalborg Bank ingen af Aktierne ere optagne i den københavnske Kursliste. Ude i de respektive Byer sidde de gode Bankers Aktier i alt Fald paa temmelig faste Hænder, og komme sjældent til Omsætning uden mod en temmelig høj Kursavance.

